

Dezbateră

„Republica Moldova între vecinătatea eternă și integrarea europeană”

16 noiembrie 2009

Aula „I. H. Rădulescu” a Bibliotecii Academiei Române

- Sinteza –

Institutul European din România și Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale au organizat în data de **16 noiembrie 2009** dezbateră cu tema: *„Republica Moldova între vecinătatea eternă și integrarea europeană”*.

Evenimentul, desfășurat în Aula „I. H. Rădulescu” a Bibliotecii Academiei Române, și-a propus să dezbată alternativele procesului de apropiere a Republicii Moldova de spațiul european, precum și cele de restructurare fundamentală a instituțiilor statului în cadrul tranziției către o democrație funcțională. Evoluțiile politice și sociale care și-au pus amprenta asupra societății moldovenești post-comuniste au subliniat necesitatea redefinirii valorilor sale, acest proces complex impunând implicarea atât a instituțiilor statului cât și a societății civile și a mediului academic. Pentru a putea aborda aceste subiecte și propune posibile soluții, la dezbateră au fost invitați să participe reprezentanți ai mediului diplomatic, politic, academic și economic din România și Republica Moldova.

În deschiderea evenimentului a luat cuvântul, în calitate de moderator, domnul **Ion Bulei**, Director al Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române, care a salutat inițiativa organizatorilor precum și implicarea tinerilor în acest tip de evenimente, menite să apropie cele două țări.

Domnul **Ion Negrei**, Viceprim-ministru al Republicii Moldova, a salutat organizarea acestei manifestări drept dovadă a interesului crescând pentru această temă privind statutul Moldovei, aducând în discuție întrebările fundamentale ale dezbaterii, respectiv:

- Ø În ce direcție se îndreaptă Moldova?
- Ø Va rămâne Chișinăul în vecinătatea Uniunii Europene sau se va integra spațiului european?

Domnul **Negrei** a remarcat faptul că existența graniței cu Uniunea Europeană la hotarul României cu Republica Moldova implică o serie de provocări pentru procesul de comunicare între cele două state.

În continuare, moderatorul sesiunii de deschidere, domnul **Ion Bulei**, a adresat membrilor din panel întrebarea dacă renunțarea la politica anti-românească din partea Republicii Moldova este legată sau nu de aderarea la Uniunea Europeană, având în vedere faptul că o astfel de politică îndepărta foarte mult Moldova de Uniunea Europeană, iar schimbarea acesteia a avut consecințe benefice pentru relația cu România.

Doamna **Gabriela Drăgan**, Director General al Institutului European din România, a evidențiat necesitatea unei cunoașteri reciproce aprofundate între România și Moldova. De asemenea, s-a adus în discuție rolul Politicii Europene de Vecinătate și al Parteneriatului Estic în apropierea Moldovei de parcursul european, lansând întrebarea dacă acestea vor continua să fie percepute numai ca instrumente în sine sau vor constitui etape tranzitorii în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Domnul **Efim Chilari**, Însărcinatul cu afaceri a.i., Ministru-consilier în cadrul Ambasadei Republicii Moldova în România, a subliniat determinarea Moldovei de a valorifica toate oportunitățile de cooperare cu Uniunea Europeană, amintind printre acestea Acordul de asociere- cu mențiunea că în cazul acestuia negocierile vor începe la data de 12 ianuarie 2010- , liberalizarea regimului de vize, Acordul de liber schimb consolidat. Vorbitorul a subliniat de asemenea momentul favorabil ales pentru organizarea dezbaterii, având în vedere vizita recentă la București a Premierului moldovean, Vlad Filat. De asemenea, domnul **Chilari** a atras atenția asupra faptului că Moldova este singurul stat din cadrul Parteneriatului Estic care este totodată implicat în structuri relevante în regiunea de Sud-est a Europei, cum ar fi Consiliul Regional de Cooperare și Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEEC).

Doamna **Raluca Anghel**, Director al Diviziei Cooperare cu Republica Moldova din cadrul Ministerului Afacerilor Externe din România, a apreciat că suntem martorii unui moment propice relansării relațiilor dintre România și Moldova, pe de o parte, precum și ai apropierii Chișinăului de UE, pe de altă parte. Vorbitoarea a subliniat dimensiunea puternic bilaterală a a vizitei Premierului moldovean la București, apreciind că relațiile dintre cele două state constituie o prioritate absolută a politicii externe românești.

Prima sesiune de dezbateri, intitulată „*Geopolitica tranziției de la est la vest*”, a fost moderată de domnul **Ion Bulei**.

Domnul **Ion Negrei**, Viceprim-ministru al Republicii Moldova, a abordat tema propusă din perspectiva Moldovei ca stat aflat în căutarea propriei identități. Acesta a făcut o scurtă incursiune în istoria recentă a Republicii Moldova, fiind de părere că destrămarea URSS și implicit căderea regimului totalitar au lăsat o amprentă aparte asupra acesteia, care după aproape două decenii de la aceste evenimente încă nu a reușit să se afirme ca stat suveran, democratic, fapt dovedit de evenimentele de la Chișinău din aprilie 2009. Moldova a încercat să realizeze un proiect propriu de constituire a unui stat după modelul sovietic, acesta presupunând de la bun început o atitudine anti-românească și anti-europeană. „Moldovenismul” a adus mari prejudicii dezvoltării statului de drept și a adâncit procesul de deznaționalizare a românilor basarabeni, contribuind totodată la înrăutățirea relațiilor cu Bucureștiul. Vorbitorul a salutat abordarea guvernului Filat în privința normalizării relațiilor cu România, amintind de abrogarea regimului vizelor și de răspunsul României, materializat prin semnarea Convenției privind „micul trafic la frontieră”. Totodată, domnul **Ion Negrei** a subliniat că Moldova va folosi experiența complexă a României în ceea ce privește integrarea, exprimându-și convingerea că pentru Chișinău se deschide perspectiva de a elimina statutul de „veșnică vecinătate” și de a adera la Uniunea Europeană.

Având în vedere aceste elemente, domnul **Oleg Serebrian**, politolog și deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a lansat întrebarea dacă Republica Moldova poate fi privită drept un „*proiect falimentar*” sau dacă aceasta are șanse de a deveni un stat de drept. Vorbitorul a atras atenția asupra falimentului de natură economică, considerat drept cel mai îngrijorător. Problemele economice fundamentale sunt coroborate cu cele de ordin demografic, având în vedere procesul puternic de depopulare a zonelor rurale, ca urmare a desființării unui număr semnificativ de locuri de muncă din fabrici și întreprinderi, precum și în emigrația accentuată a forței de muncă tinere. Sentimentul falimentului politic este generat de o frustrare și neîncredere în clasa politică moldoveană de a propune soluții pentru ieșirea din impasul economic, precum și de instabilitatea politică accentuată. Printre alți factori care contribuie la neîncrederea populației în clasa politică se numără problema transnistreană, chestiunea Taracliei și problema găgăuză, care este departe de a fi rezolvată, și sensibilitatea subiectului NATO. Nu în ultimul rând, vorbitorul are în vedere sentimentul falimentului psihologic, datorat în mare parte diferențelor pronunțate între grupurile etnice care constituie masa electoratului, având în vedere de exemplu faptul că vorbitorii de limbă găgăuză și rusă vad viitorul Moldovei în cadrul unei confederații eurasiatice. Aceasta are consecințe vizibile asupra discursului și ofertei electorale, care se concentrează preponderent asupra unor teme de natură geopolitică și mai puțin de natură politică.

Domnul **Ion Varta**, cercetător în cadrul Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, a prezentat o abordare istorică a evenimentelor care și-au pus amprenta asupra contextului politic, social și cultural al Republicii Moldova. Referindu-se la situația îngrijorătoare a sistemului de învățământ, vorbitorul a subliniat că schimbarea pozitivă cea mai semnificativă a avut loc în perioada 1918-1940, când s-a introdus obligativitatea învățământului primar în Republica Moldova. Această perioadă a fost puternic denigrată în manualele așa-numit „integrate” de istorie, ținându-se seama de faptul că până în anul 1989 s-a promovat o politică accentuată de românofobie. Printre celelalte momente pozitive în evoluția spre normalitate a Republicii Moldova se amintește revenirea la alfabetul latin și reintroducerea limbii române ca limbă oficială.

Domnul **Dan Dungaciu**, cercetător principal la Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române, consideră că Republica Moldova are una dintre cele mai șubrede constituții, oferind exemplul alegerii președintelui. În același timp, vorbitorul semnaleză efectul pozitiv pe care îl are semnarea acordului cu FMI în ceea ce privește schimbarea percepției la nivelul populației, convinsă până acum de faptul că numai o guvernare comunistă poate asigura plata pensiilor și a salariilor. Alte aspecte abordate de domnul **Dungaciu** privesc chestiunea unionistă, reiterându-se necesitatea promovării unui „pragmatism bazat pe prosperitate” în locul unui unionism sentimental, așa-numitul concept de „spirală a tăcerii” în problema transnistreană, dar și responsabilitatea și capacitatea României de a-și asuma rolul de stat graniță al Uniunii Europene.

Domnul **Adrian Cioroianu**, profesor universitar dr. la Facultatea de Istorie din cadrul Universității București, a subliniat necesitatea de a corela orice referire la spațiul estic, inclusiv la Republica Moldova, cu rolul Rusiei în regiune. Mai mult, acesta a arătat că nu se poate pune problema neutralității Moldovei cu privire la destinul ei politic. Principalele probleme pe care trebuie să le abordeze aceasta constau în modificarea Constituției și soluționarea problemei transnistrene, care constituie un obstacol real în apropierea Chișinăului de Bruxelles. Vorbitorul a subliniat rolul pozitiv pe care îl are Parteneriatul Estic în regiune, având în vedere că aceasta nu a beneficiat încă de un astfel de program. Domnul **Cioroianu** a atras atenția asupra pericolului ca cetățenii Republicii Moldova să rămână cantonați în percepția unui trecut îndestulat, aceasta fiind modalitatea cea mai sigură de a rămâne dependenți de Rusia.

Cea de-a doua sesiune, „*Politici europene și cooperare economică regională*”, a fost moderată de doamna **Gabriela Drăgan**, Director General al Institutului European din România.

Domnul **Victor Țvircun**, Directorul Institutului Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei, s-a concentrat pe analizarea contextului politic intern al Republicii Moldova de după 1991. S-a remarcat faptul că în această perioadă nu au existat elite politice responsabile, dar s-au punctat și momentele pozitive din ultimii ani, care au marcat o serie de progrese în relația cu UE precum și dificultățile înregistrate în relațiile cu Rusia, pe fondul presiunilor economice exercitate de aceasta asupra sistemului politic și economic al Moldovei.

Domnul **Cristian Ghinea**, Directorul Centrul Român de Politici Europene, a abordat chestiunea percepției pe care o au europenii în ceea ce privește Republica Moldova și dificultățile întâmpinate de aceasta. Domnul Ghinea consideră îngrijorător faptul că Moldova este recepționată la Bruxelles numai din perspectiva Rusiei. Un factor ce a determinat întâzieri în apropierea Chișinăului de Bruxelles a constat în comunicarea deficitară, fapt ce trebuie remediat și cu ajutorul României. În opinia vorbitorului, Bucureștiul trebuie să-și asume un rol mai proeminent în ceea ce privește problema moldoveană la Bruxelles.

Sergiu Panainte, director al Programului Bridging Moldova, Fundația Soros România, a subliniat în prezentarea sa faptul că UE și-a construit relația cu Moldova pe o politică de condiționalitate economică-financiară, care însă, în cazul Chișinăului, nu a înregistrat rezultate semnificative. Aceasta s-a datorat costurilor foarte mari ale conformării la cerințele UE, care erau prea mari în comparație cu beneficiile oferite. Mai mult, UE nu era pregătită să ofere mai multe stimulente decât cele deja acordate. Vorbitorul a mai atras atenția asupra limitelor conceptuale ale Parteneriatului Estic, care nu promite Moldovei aderarea la UE, și a propus promovarea încadrării Moldovei în pachetul statelor din Balcanii de Vest.

Ghenadie Ciobanu, Conferențiar Academia de Studii Economice Moldova, a abordat aspecte privind dificultățile înregistrate în procesul de integrare economică și privatizare, în alinierea legislației la acquis-ul comunitar, precum și aspecte de ordin demografic.

Dezbaterea a fost urmată de o sesiune scurtă de întrebări și comentarii pe marginea prezentărilor expuse. Participanții au adresat întrebări privind conceptul ce stă la baza elaborării manualelor integrate de istorie, raporturile Rusiei cu Republica Moldova, precum și problemele economice.

Sinteză realizată de

Agnes Nicolescu

Analiză și Studii Europene